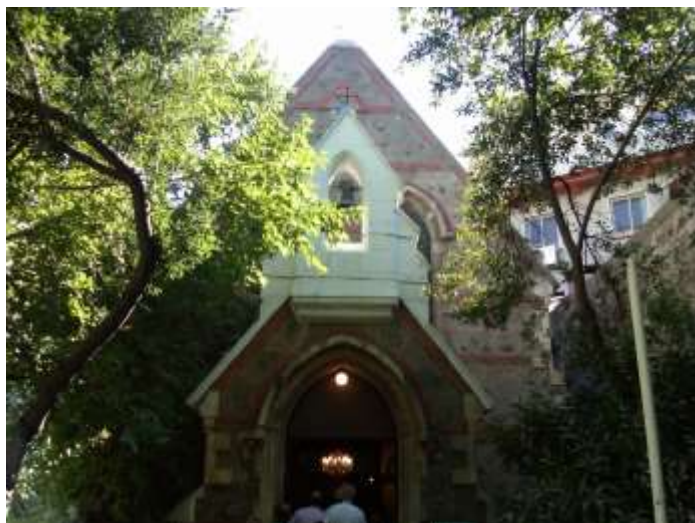

Ontmoeting met Luitenant ter zee Willem Veerman

door H.B. van Rees en A. Krijgsman met medewerking
van het Ministerie van Defensie afd. decoraties .

Introductie

In de drukke stad “Izmir” in Turkije staat een klein Nederlands kerkje in een verborgen hoekje tussen vele lelijke moderne gebouwen, een paar blokken achter het reusachtige Hilton hotel en vlakbij de lokale Universiteit in een smalle straat met wat bomen omringt. Alleen een smeed ijzeren hek met een naam bordje geeft het aan. Het kerkje is omringt met een kerkhof waar vele graven en grafstenen van Nederlanders en ook van andere nationaliteiten liggen zoals een paar Amerikanen, Duitsers, Zwitsers, Zweden,

kortom mensen die protestant waren, en die gestorven waren ter plaatse in de 19^e eeuw. In die tijd heette de stad “Smyrna” en was een belangrijke handelshaven van het Osmaansche rijk dat vele contacten onderhield met de westerse landen. Het werd bevolkt door hoofdzakelijk etnische Grieken en een Turkse minderheid en vele landen hadden daar handels missies opgezet voor het dienen van allerlei zaken.

Nederland had in die tijd kennelijk goede relaties met de Osmanen in Turkije , hoewel ze wel altijd overhoop lagen met de Algerijnse zeerovers die ook bij het Osmaansche rijk hoorden. Vandaar werd er voor lange tijd een Nederlands smaldeel geplaatst dat de Middellandse zee patrouilleerde ter bescherming van de handels koopvaart. Na de 1^e Wereld oorlog veranderde de toestand drastisch. De nieuwe Turkse staat werd uitgeroepen door Atatürk en alle bezettende mogendheden werden er uit gegooid, zoals de staat Griekenland, Rusland, Engeland en Frankrijk. Tijdens die strijd werden ook alle etnische Grieken , die daar al twee duizend jaar woonden, er uit gezet, wat het karakter van de stad volledig veranderde.

Bovendien brak er een afschuwelijke brand uit die zo’n beetje de hele stad verwoeste , inclusief de Nederlandse handelsmissie, pakhuizen en woningen. Een paar gebouwen , waaronder het kerkje overleefden het. Het stukje grond waarop het staat behoort tot nu toe aan de Nederlandse staat .

Het word tegenwoordig verhuurd voor een Euro per maand aan de overlevende Grieks orthodoxen gemeenschap die daar elke Zondag een service houdt.

Bij puur toeval kwam een der schrijvers dezes bij dit kerkje terecht tijdens een wandeling door de stad op een Zondag ochtend toen de poort open was en de Griekse gemeente naar binnen ging.

Het graf van Willem Veerman

De meesten graf stenen waren van Nederlandse zakenlieden en afgezanten die in Smyrna woonden. (De Familie Van Lennep had verscheidene stenen over vele generaties), maar er waren ook twee Marine mensen *) waaronder:

“HIER LEGT BEGRAVEN”
“DEN WELEDELGESTRENGE HEER”
“ W.L. Veerman”
“In leve Luitenant ... onleesbaar... bij de Nederlandsche”
“ MARINE”
“Ridder der Militaire Willemsorde ....onleesbaar..... “
“Geboren te Vlaardingen den ..... February den jaar ...1793 “
“Overleden te Smyrna op ..... July .....”
“Laatst gediend hebbende aan boord ....onleesbaar... “
“ALGIERS”
“Onder Kommando van den Kapitein”
“J.A. VANDER STRATEN”

*) Het andere graf was van Ltz Alexander James Livingston, hierover meer in een volgend artikel

Dit trok natuurlijk direct de aandacht van een ex-marineman. Wie was deze man, en hoe kwam hij in Smyrna terecht? Vooral het feit dat hij ridder MWO was, was heel indrukwekkend, en wie had ooit gehoord van de "Algiers" ? Dit was geen bekende naam van Marine schepen. Hoe zat dat allemaal in elkaar? Met behulp vanuit de redactie van "Ten Anker" (zie de website "www.debakstafel.nl") en een internet search, kwamen er spoedig wat feiten aan het licht over W.L. Veerman die heel interessant waren en die hieronder zijn samengevat.

Het leven van Willem Leonardus Veerman

Deze jongeman , hij was maar 31 jaar oud toen hij overleed in 1824, ging op zijn negende jaar al de Marine in! (Ref.1) Hij was geboren in Vlaardingen op 3 Februari 1793 tijdens de laatste jaren van de "Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden" hierop volgde De "Bataafsche Republiek " die werd uitgeroepen in 1795 , dus er was toen geen "Koninklijke Marine", maar een " 's Landts Zeemacht".

De Franse generaal Pichecu was de Nederlanden binnen gevallen in dat zelfde jaar en maakte een einde aan de oude republiek en verdreef de Stadhouders Willem van Oranje die naar Engeland vluchtte.

Dit veroorzaakte prompt weer een oorlog met Engeland dat na de 4^e Engelse oorlog druk al bezig was gebruik te maken van de politieke chaos in de Nederlanden en de ondergang van de VOC (Verenigde Oost-Indische Compagnie) om vele koloniën van haar in te pikken. Dit waren de koloniën in Zuid-Amerika, Zuid-Afrika, Ceylon, Malakka en de Oost-Indische archipel. De Bataafsche republiek probeerde nog wat orde te scheppen in deze situatie en terug te slaan door schepen te sturen naar deze streken, maar dit ging allemaal met mondjesmaat en de relatie met Frankrijk hielp niet erg. Zo werden er veel verliezen geleden.

Willem Veerman was de zoon van Johan Daniel Veerman en Geertruida Johanna de Merree. In 1802 werd het jonge ventje van 9 jaar oud naar de Zeemacht gestuurd, als "Kadet Surnumeraire" . (Deze titel werd gebruikt om jeugdige personen aan te duiden, hij was inderdaad wel zeer jeugdig). Waarschijnlijk werd hij uit financiële noodzaak naar die opleiding gestuurd, want het is moeilijk voorstelbaar dat een kind op die leeftijd al een drang voelt om naar zee te gaan. Dit kwam vaker voor in die tijd. Hij was geen weeskind want zijn moeder heeft hem overleefd, maar ze was waarschijnlijk al heelvroeg weduwe.

De Bataafsche Republiek opende ongeveer in dezelfde tijd 1801- 1803 een cadetten opleiding om "meer bepaaldelijk wetenschappelijke militaire opvoeding te verschaffen". (ref 2). Dit was een reactie op het debakel van de slag bij de Doggersbank. Officieel moest men tenminste 12 jaar oud zijn als beginneling, maar Veerman werd al op zijn negende ingescheept op 's Landts schip "Revolutie". Dit schip reisde in 1802 af naar de Middellandse Zee, Brazilië en van daar door naar Oost-Indië. De "Revolutie" was een groot lineschip met meer dan 60 stukken en een bemanning van meer dan 300

koppen (Ref.3). Verdere details over dit schip zijn waarschijnlijk te vinden in het Scheepvaart museum in Amsterdam. Het zal niet erg makkelijk geweest zijn voor zo'n klein ventje aan boord van zo'n groot schip te dienen, onder harde discipline, en ruwe omstandigheden.

Volgens een artikel in de "Maandelijksche Nederlandsche Mercurius" van April 1804 (Ref.4) werd het schip bij het eskader van de Vice-Admiraal Hartzinck gevoegd bij de Kaap de Goede Hoop, en na verschillende Engelse aanvallen aldaar afgeslagen hebben ging het eskader door naar Java.

In Mei van het jaar 1805 werd de nu 12 jaar oude Willem Veerman geplaatst op de Cadetten School te Semarang. Dit opleiding instituut was opgericht door Daendels in de vorige eeuw om militairen officieren op te leiden voor dienst in de Oost.

In de tussentijd, in het jaar 1806 werd het "Koninkrijk Holland" uitgeroepen met Lodewijk Napoleon als koning. Dit was de jongere broer van Napoleon Bonaparte, en nu was Nederland nog meer onder Fransche invloed. De Marine schepen bleven echter nog steeds de Bataafsche/Nederlandsche vlag voeren.(Ref. Wikipedia)

De vlag van de Bataafsche Republiek

In Mei 1808 was zijn studie kennelijk afgelopen en werd hem "het bevel bekomen" over Kannonneer boot nummer 4. Hij was toen 15 jaar oud. Vervolgens werd met deze boot de kust van Java gepatrouilleerd tegen zeeroverij. Volgens de MWO beschrijving deed deze boot mee aan een expeditie naar de Banka Straat bij Sumatra om de zeeroverij tegen te gaan waarbij het aan vele gevechten deelnam. Tegen die tijd had Cadet Veerman kennelijk goed schrijven geleerd bij zijn opleiding want hij begon nu een journaal bij te houden. Dit Journaal is bewaart gebleven en word bewaart in het Scheepsvaart Museum te Amsterdam (Ref.5)

In December van dat zelfde jaar 1808 werd hij belast met het bevel van een divisie kanonneerboten. Dit waren de nummers 2, 4, 9. Met deze divisie werden er verscheidende kruistochten gemaakt door de Soenda straat en omgeving. Tijdens de nacht van 15 Juli 1809, toen de schepen in de Merak baai lagen aan het west punt van Java, werden zij overvallen door acht gewapende Engelse sloepen (Chaloupen).

Na een gevecht van een paar uur werd de aftocht geblazen. De details zijn waarschijnlijk beschreven in zijn journaal. (*Een verzoek is gedaan om een kopie daarvan te krijgen*)

Op 15 September 1809 werd hij over geplaatst naar 'sLS. "de Havik" als Kadet 2^e klas. Hij was toen zestien jaar oud. Dit schip was waarschijnlijk een oudere Oost-Indie vaarder van de voormalige VOC gezien een Engelse beschrijving (ref.6). Die het beschrijven als een "Large East India ship".

Volgens dit verslag was de Havik op weg naar New York met een lading "spices and indigo" onder het bevel van eene kapitein Sterling. Verder waren er een stel belangrijke passagiers aan boord; de Luitenant Gouverneur van Batavia en zijn gezelschap en de Schout bij Nacht Buyskes en zijn staf.

Op de 11^e Februari 1810, vlak na Willem Veerman's 17^e verjaardag, kwam het schip in aanraking met de Engelse schoener "Thistle".

De positie aangegeven in het MWO boek was 25° NB en 317° Lengte (equivalent aan 43° Westeer lengte). Dit is zo'n beetje smak in het midden van de Atlantische Oceaan vlak boven de keerkring. Volgens de Engelse beschrijving voerde de Havik de Bataafsche vlag en de twee schepen begonnen een gevecht wat meer dan 7 uur duurde, waarbij geen van beiden de overhand hadden, maar veel werd gemanoevreerd. De Engelse waren stomverbaasd toen de Havik opeens de vlag streek terwijl ze in een gunstige positie lag. Wat hiertoe de reden was is niet bekend, maar men zou denken dat met de belangrijke passagiers aan boord men zich niet makkelijk zou laten nemen. In ieder geval werd het schip als buit opgebracht naar Engeland, via Bermuda en Halifax, Nova Scotia, en was iedereen in feite krijgsgevangenen. Op de Havik viel er een dode en waren er zeven gewonden, waaronder Buyskes, en op de Thistle was er ook een dode en zes gewonden.

Ondertussen was het Koninkrijk Holland opgeheven in 1810, en werd het land vervolgens ingelijfd bij Frankrijk, dus iedereen aan boord was nu Frans onderdaan.

Aangekomen in Engeland werd iedereen op woord van eer vrij gelaten en vertrok naar Frankrijk. (Verdere details hierover moeten nog worden uit gezocht) . Een jaar later , in Februari 1811 werd Veerman uitgewisseld, voor wie en waarvoor is nog een vraag. In ieder geval kwam Willem Veerman eindelijk na negen jaar weg geweest te zijn terug in Nederland. Hij was nu 18 jaar oud , en zijn moeder zal hem waarschijnlijk niet meer herkent hebben.

In Mei van het jaar 1811 werd hij geplaatst op 'sLS Doggersbank als Aspirant der 1^e Klasse. Deze rang was van Frans origine, omdat ze nu officieel deel maakte van de Fransche Marine. Vervolgens werd hij geplaatst op het fregat " Dageraad", 'sLS " Braband" en de Schooner (Schoener) " Admiraal Schrijver". Dit moeten allemaal korte stages geweest zijn , want in Augustus 1811 werd hij over geplaatst op het 'sLS " Illuster". Het is niet duidelijk of dit een Frans schip was , "Illustre" of een Nederlands schip. In ieder geval was Willem Veerman daar een paar jaar aan boord en vertrok zoals beschreven in ref.1 met " een gedeelte der Equipage naar het zuiden van Frankrijk, waarschijnlijk Toulon, in November van 1813. Dit is heel interessant want in Oktober van 1813 werd Napoleon verslagen op de slag bij Leipzig en was er een eind gekomen aan het Fransche Keizerrijk. De toestand moest waarschijnlijk nog al chaotisch zijn geweest voor de schepelingen in de vloot die natuurlijk niet meer precies wisten waar ze bij hoorden. Dit schip is terug gekeerd naar Holland in Juni van 1814. Het moest toen al duidelijk zijn geweest dat Nederland weer onafhankelijk was van Frankrijk , want in December van 1813 werd het Nederlandsche Koninkrijk uit geroepen bij de terugkeer van Willem van Oranje.

De overgebleven schepen van de vloot werden nu onderdeel van de "Nederlandsche Marine", en Willem Veerman werd in Juni van 1814 benoemt als "Adelborst der 1^e Klasse" der Nederlandsche Marine. Op 28 November 1814 werd hij eindelijk benoemt tot "Luitenant der 2^e Klasse, na 12 jaar lang

gezwoegd te hebben als leerling en cadet, en onvoorstelbare veranderingen van het moederland en de Marine had meegemaakt. Hij was nu 21 jaar oud.

Zijn eerste plaatsing als officier was op het linie schip Zr. Ms. "Admiraal Evertsen" waarmee hij op 29 Oktober 1815 naar Indië vertrok. Ook aan boord was een oude bekende, Schout bij Nacht Buyskes, die we al eerder ontmoette op de "Havik". (Ref.7)

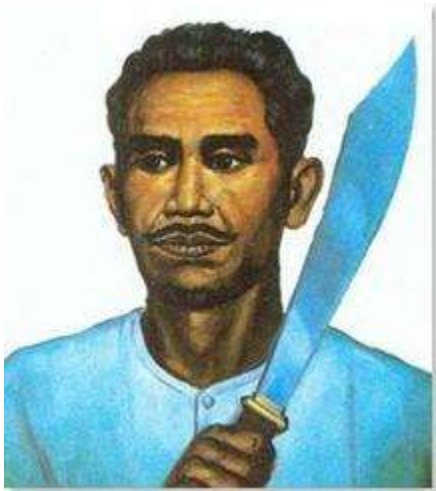

De "Admiraal Evertsen" was een linie schip gebouwd in 1808

Na het congres van Wenen kreeg Nederland Oost-Indië terug van de Engelsen die het hadden bezet in 1811 gedurende de Fransche tijd. Dit veroorzaakte verschillende onrusten in de Archipel tussen de Indonesiërs die er niet voor uit zagen om weer onderworpen te worden door de Nederlanders en gebruik wilde maken van het gezags vacuum om zich vrij te maken. Om het gezag weer over te nemen en de onlusten te bedwingen werden er oorlogsschepen naar toe gezonden onder bevel van Schout bij Nacht Buyskes. Zijn carrière had kennelijk niet geleden onder het avontuur met de Havik, en hij werd aangesteld tot Commissaris Generaal van Nederlands Indië met bevel over de vloot aldaar.(Ref.7)

De aankomst in Batavia was op 26 April 1816.

In die tijd was er een opstand aan het brouwen tegen de Nederlandse autoriteiten op de Molukken. Er is veel geschreven over die opstand, maar om het in het kort te vertellen kwam het er op neer dat een paar hoofdmannen op die eilanden, Amboyna en Saparoea, het heft in handen hadden genomen en de jonge Nederlandse regent Van Den Berg, die net was aangekomen met zijn gezin op gruwelijke wijze te vermoorden. Alleen het zes jarige zoontje overleefde deze slachting en werd door een Molukse familie verpleegd en verzorgd. De leiders van deze opstand, of vanuit hun oogpunt gezien, vrijheidsoorlog, waren Thomas Matulesy, bijgenaamd "Pattimura Muda" (Jonge grootmoedige bevelhebber), eene Thomas Latoe Mahina en een jonge vrouw, Christina Martha, dochter van een andere hoofdman.

Pattimura

Christina Martha

Pattimura was in het Engelse leger getraind en was opgeklimmen tot Sergeant –majoor. Toen de Engelsen weggingen lieten ze moderne wapens voor die tijd achter en de Molukkers vormden snel een legertje van goed bewapende en getrainde vechters. De eerste Nederlandse expeditie werd een mislukking en vele Nederlandse soldaten sneuvelde. Toen dit slechte nieuws Batavia bereikte nam Buyskes het initiatief en ging met een paar linie schepen waaronder de Zr. Ms. Admiraal Evertsen en een paar honderd troepen waaronder Mariniers naar Amboyna om de opstand daar de kop in te drukken. (Ref 8)

In de tussentijd had Willem Veerman de opdracht gekregen om met een gehuurd koopvaardij schip en enige manschappen daar naar toe te gaan, waarschijnlijk het eiland Banda, om koopwaar te beveiligen. Dit was in de periode van Mei 1817 tot Oktober 1817.

Met dit schip wist hij 120,000 pond (60 ton) kruidnagelen in "veiligheid te brengen". Dit bewijst hoe belangrijk de handel in specerijen toen nog was.

In November 1817 kreeg hij opdracht om met een gewapende sloep de baai van Saparoea in te gaan. Dit was tijdens de landingen van de troepen uit de Evertsen en ander schepen. Tijdens deze gevechten

wist hij het opperhoofd Thomas Latoe Mahina gevangen te nemen en bij SBN Buskes aan boord van de Evertsen af te leveren.

Oost Java – Fregatschip Evertsen voor de kust 1818

Pettimura werd gevangen genomen door de landingstroepen en werd in December opgehangen voor de moord op de familie Van den Berg. De jonge vrouw Christina Martha overleed aan haar verwondingen aan boord van de Evertsen.

De details van deze campagne staan beschreven in het Journaal van Willem Veerman, en een boek geschreven door VerHuel de Commandant van de Evertsen . Zijn dappere optreden op het eiland Saparoea heeft hem de Militaire Willems Orde verworven. (Ref.10)

(Een schrijver dezes zat in de jaren zestig in Amsterdam op school met een jongen en een meisje Van den Berg van Saparoea, zij waren de afstammelingen van het overlevende jongetje wat heelhuids terug geleverd werd door de familie die hem gered had. Koning Willem I schonk hem de naam “van Saparoea”) .

Er is niet veel meer bekend over Veerman’s activiteiten van December 1817 tot Februari 1819.

De Zr.Ms. Admiraal Evertsen was kennelijk niet erg goed gebouwd want er waren veel klachten over krakende balken en lekkages. Een groep scheepsbouwers inspecteerden het schip in Batavia en dachten dat het nog wel in staat was om een terug tocht naar het moederland te maken. Deze conclusie was

enigszins optimistisch. (Ref.9) In ieder geval werden er preparaties gemaakt voor een terug reis naar Nederland, en op 16 Februari 1819 vertrok het schip uit Batavia met Willem Veerman en de SBN Buyskes aan boord. Het schip werd al spoedig geteisterd door nog meer lekkages en de situatie werd zo erg dat ook alle passagiers aan de pompen werden gezet. Al pompende en bijna zinkende wist het schip het eiland "Diego Garcia" te bereiken in het midden van de Indische Oceaan, waar het aan de grond werd gezet in een baai op 10 April 1819. Bij toeval lag er een Amerikaanse commerciële brik in die baai. Dit schip was de "Pickering". Omdat dit schip niet zo groot was is een gedeelte van de bemanning aan boord genomen en afgezet in Durban in Afrika. SBN Buyskes heeft daar een Engels koopvaardij schip gehuurd om de rest van de bemanning op te halen en naar Nederland te vervoeren, waar het aankwam in 1820.

Fregat schip Zr.Ms Admiraal Evertsen en schoener Pickering tijdens redding op Diego Garcia

Op 3 Juli 1820 werd Willem Veerman benoemd tot Ridder in de Militaire Willems Orde voor zijn moedige gedrag op het eiland Saparoea.

Willem Leonardus Veerman. Op voordracht van de minister voor de marine d.d. 25-1-1820 voorgedragen voor verrichtingen tijdens de expeditie naar de Molukken in 1817. Citaat: "En eindelijk moet ik nog ter kennis van Uwe Excellentie brengen, dat ik wegens de betoonde activiteit van den Luit. der 2de Classe Veerman tot de Equipage van Z.M. Schip Admiraal Evertsen behorende, de gunstigste rapporten van Commissaren tot de overname der Moluksche Eilanden heb bekomen en dat dezelve vervolgens onder mijne orders gechargeert zijnde geweest, om de vaartuigen, langs het zuidstrand van Saparoea te vernielen, zich hierin ook met moed en beleid heeft gedragen, hebbende bij die gelegenheid een der voornaamste Hoofden der Mutilingen gevangen gemaakt." Dit betreft een nadere voordracht want reeds in 1818 zijn andere deelnemers aan die expeditie beloond.

(info : hoofd decoraties Ministerie van Defensiete Utrecht)

MWO 4^e klasse - Ridder

In 1821 werd een nieuw fregat te water gelaten genaamd Zr. Ms. Algiers. Willem Veerman werd aan boord van dit nieuwe fregat geplaatst dat spoedig naar de Middellandsche Zee werd gestuurd om zich bij het eskader aldaar te voegen. Dit eskader bestond uit het Linienschip "Wassenaar", de fregatten "Schelde" en "Algiers" en het bombardeer korvet "Hekla". De eskader commandant was SBN H.A. Ruysch.

De activiteiten bestonden voornamelijk om zee roverijen tegen te gaan, dat ondanks het bombardement van Algiers in 1816 door Engelse en Nederlandse schepen toch nog voor kwam.

In die tijd werd Willem Veerman bevordert tot Luitenant ter Zee 1^e klas.

Het laatste wat we weten is dat hij erg ziek werd in 1824, en na vier weken overleed op 9 Juli 1824 aan boord van de Algiers op de reede van de stad Smyrna, het tegenwoordige Izmir, waar we Willem Leonardus Veerman tegenkwamen op een klein kerkhofje dat verscholen ligt tussen allerlei moderne gebouwen. (Ref. 11)

“Algiers” is in 1828 herdoopt tot “Bambre”(redactie)

Hij had een heel avontuurlijk leven achter de rug en het is wonderbaarlijk dat hij niet eerder in de tropen ziektes heeft opgelopen of gewond raakte in de vele schermutselingen waarin hij deelnam.

Hij was 31 jaar oud toen hij overleed.

Referenties

- 1) Uittreksel MWO log boek , no.1006
- 2) Gedenkboek Adelborsten Opleiding te Willemsoord 1854-1954 door P.S. Van 't Haaff en M.J.C. Klaassen
- 3) Rapport wegens staat van 's lands schepen van oorlog 1795 , Vol.1 p. 123
- 4) Maandelijksche Nederlandsche Mercurius, April 1804
- 5) Journaal Veerman, Maritiem Digitaal beschrijving
- 6) The Gentleman's Magazine , June 1810 , p.577
- 7) The Edinburgh Magazine and Litterary Misc. , 1818 , vol. 82, p. 85
- 8) Admiraal Buyskes Genealogie
- 9) Geschiedenis der Nederlanders buiten Europa, 1819 , p. 527
- 10) Boek “Christina Martha” door Q.M.R. Ver Huell, 1837
- 11) Stichting Dodenakkers.nl , Turkije – Het protestantse kerkhof van Izmir (Smyrna)

Middellandse zee eskader, bestaande uit het linienschip Zr.Ms. Wassenaar (1814-1927, ex-Coalitie, ex-Audacieux), de fregatten Zr.Ms. Algiers (1821-1868, in 1828 herdoopt tot "Sambre") en Zr.Ms. Schelde (1814-1853, ex-Fidele) en het bombardeerkorvet Zr.Ms. Hekla (1821-1830) voor Algiers. Detail sloep naar het vlaggeschip Wassenaar; vermoedelijk het eskader van sbn jhr. H.A. Ruysch

Slot : Vanuit de redactie wordt nog verder onderzoek gedaan en informatie opgevraagd, mocht dit relevant zijn met betrekking tot Willem Veerman komt er een vervolg in een van de volgende uitgaven van “Ten Anker “

*****